

СЕКЦІЯ 19

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ, СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Керівники секції: полковник О.Л. Грунтківський;
к.філос.н. доцент полковник О.Ю. Панфілов
Секретар секції: к.філос.н. підполковник О.А. Громико

ДО ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

О.Л. Грунтківський, к.філос.н. О.В. Громико

З огляду на характер історичного розвитку нашої держави теза про те, що освіта в Україні потребує змін, не вимагає якихось особливих аргументів. Сьогодні вже не викликає сумнівів, що трансформація української освіти неможлива без вирішення досить широкого кола проблем. Це, передусім, – радикальна гуманізація освіти, посилення особистісного виміру в педагогічній науці та практиці: орієнтація на людину, фундаментальні цінності, рішуча демократизація освіти. У суспільстві дедалі більше утверджується розуміння, що як педагоги, так і учні – повноправні суб'єкти системи освіти, отже, основою навчання стає рівноправний діалог між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. Нова демократична освітньо-педагогічна ідеологія передбачає переорієнтацію з інформаційного на проблемно-діяльнісний тип освіти.

ЦІННІСНІ АСПЕКТИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

к.філос.н. О.Ю. Панфілов

Демократизація військової освіти є частиною багатопланового процесу демократичного відродження Збройних Сил, всебічного розвитку морально-духовних якостей особистості військовослужбовця. Важливу роль в цьому процесі відіграє демократія та її цінності.

Ядро демократії становлять громадянство і громадянськість. Вони означають розвиненість соціальної свідомості й індивідуальної гідності, спроможність воїна усвідомлювати власні інтереси і захищати їх зі знанням справи та з урахуванням інтересів усього суспільства.

Іншою цінністю демократії є компетентність і відповідальність. Компетентність військовослужбовця – це його знання про те, які існують способи відстоювання прав, свобод, захисту власних інтересів, це та цінність, яка забезпечує життєздатність і стійкість демократичного ладу. В системі цінностей демократії важливе місце належить свободі. Простір свободи – це своєрідний Всесвіт, у якому людина належить сама собі і може приймати будь-які рішення, які стосуються її. важливе місце належить людській гідності. Усвідомлення кожним курсантом особистої значущості, власної людської місії, унікальності, самобутності й невичерпності – це одна із докорінних чеснот демократичного світогляду і водночас один із наших громадянських обов'язків.

ДИСЦИПЛІНИ ГУМАНІТАРНОГО БЛОКУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

А.О. Мироненко

У тезах розглядаються завдання дисциплін гуманітарного блоку у їх взаємозв'язку з освітніми тенденціями сучасної вищої школи. Окреслено методологічну дилему гуманітарних знань. Порушено питання про значення міждисциплінарних зв'язків у вищому військовому навчальному закладі. У розвитку сучасної вищої військової освіти, як і освітньої справи взагалі, яскраво проявляються такі тенденції, як диференціація та інтеграція знань. Перед викладачами дисциплін гуманітарного блоку у технічному закладі постає дилема методологічного характеру: з одного боку, перенасиченість інформацією в межах невеликих за аудиторним навантаженням курсів, що ускладнює адекватність її обробки та сприйняття курсантами. З іншого, - певне штучне інформаційне “голодування” тих, хто навчається, що є результатом невисокої читачької культури взагалі, породженої сформованою через медіа-засоби споживачькою поведінкою. Маємо зазначити і той факт, що серед майбутніх фахівців військово-технічного профілю на початку навчання лише невелика частина усвідомлює, що якісна вища військова освіта – не лише стратегічно важливий для них чинник, який в подальшому стане основою як фізичного, так і соціального капіталу, а ще і певний чинник національної безпеки в інформаційному суспільстві. Дисципліни гуманітарного блоку, зокрема “Українська мова (за професійним спрямуванням)”, “Культурологія”, покликані сприяти формуванню у курсантів саме тих якостей, яких потребує національна держава, що перебуває у процесі становлення. А це, в першу чергу, культура спілкування (як усна, так і письмова), пов'язана з культурою мислення майбутніх фахівців, умінням активно і творчо виконувати поставлені завдання, точно і чітко висловлювати свої думки. Вирішення порушених проблем у межах окремо взятих гуманітарних дисциплін неможливе без їх взаємозв'язку з іншими дисциплінами. Саме міждисциплінарність стає зараз своєрідною усвідомленою необхідністю для викладання дисциплін гуманітарного блоку у вищому військовому навчальному закладі.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

к.філос.н. І.В. Гавриш, к.іст.н. В.І. Краєвський

Актуальність визначеної проблеми зумовлена необхідністю створення нового змісту української національної ідеї, пошуком духовних пріоритетів і цінностей, які могли б стати фундаментом для відродження кращих духовних традицій нашого війська, обґрунтуванням нової національно-державницької ідеології та створенням сучасної моделі формування національної свідомості, культури та моралі, патріотизму та відданості національним інтересам України з урахуванням взаємодії загальнонародських і національних пріоритетів та цінностей в умовах інтегрування України та її Збройних Сил до європейського простору. Аналіз політичних та наукових дискусій щодо сутності та змісту української національної ідеї надає можливість зробити висновок про те, що пріоритет загальнонародських цінностей у практиці українського державотворення та розвитку культури передбачає не приниження національного стосовно глобального, а, навпаки, піднесення національного надбання до загальнонародського потенціалу, що потребує подальшого удосконалення системи виховання національної свідомості в умовах євроінтеграції України.

ЛІДЕРСТВО ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ВНЗ

к.т.н. В.І. Жила, к.філос.н. Н.І. Моїсєєва

Найважливішими якостями майбутнього спеціаліста мають бути професіоналізм, широка ерудиція, висока культура й моральність, які вирізняють особистість, а виховання особистості є одним з завдань вищої школи. Саме тому ВНЗ не тільки здійснюють професійну підготовку, а й формують гармонійно розвинену особистість. Впровадження індивідуального підходу до кожного студента передбачає створення рівних можливостей для участі у громадському житті. Це залучення студентів до підготовки і проведення тематичних вечорів, співробітництва в університетській газеті, робота в наукових товариствах та гуртках, участь у спортивних змаганнях. Під час роботи в органах студентського самоврядування формується активна життєва позиція, напрацьовуються якості, притаманні лідерам, з'являється вміння розв'язувати проблеми і працювати в колективі, розкривається творчий потенціал, талант, ініціатива і новаторство студентів, збагачується їх особистість. Не бути стороннім спостерігачем, а брати активну участь у житті ВНЗ – саме такий підхід дає можливість реалізуватися особистості з активною життєвою позицією, що здатна до самореалізації. Університет не лише осередок освіти і науковий центр, а й місце, де відбувається формування сильних особистостей, свідомих громадян і динамічних далекоглядних лідерів.

ТЕЛЕОЛОГІЧНІ ТА АКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

О.С. Пономарьов, С.М. Пазиніч

Глибока фінансова криза, в якій опинився світ, висвітлила загальну кризу цивілізації. Її сутність полягає у невідповідності системи суспільних цілей і цінностей реаліям постіндустріального суспільства. Відповідальність за цю ситуацію лежить і на системі освіти, яка своєчасно не змогла не тільки спрогнозувати розвиток подій, а й перебудувати цілі, зміст і характер підготовки молоді до життя і успішної діяльності в нових суспільних умовах. Подолання кризи вимагає нової освітньої парадигми, нової філософії освіти, яка має будуватись на сучасній постнекласичній методології. Студент і процес освіти в цілому слід розглядати як складні відкриті системи, на які діє множини різноманітних чинників. Їм іманентні властивості самоорганізації та саморозвитку. Тому логіка освіти має виходити з несуперечності її цілей, змісту і характеру цим синергетичним закономірностям. Освіта як складаний соціально-гуманітарний феномен має одночасно вирішувати і суспільні завдання, і потреби особистості. А це вимагає чітких цілей і усвідомлення її самоцінності для становлення суспільства знань.

КУЛЬТУРА ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ВІДНОСИН ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

к.філос.н. В.О. Резніков

Аналізується актуальність та доцільність культурологічного підходу до проблеми цивільно-військових відносин під кутом зору їх впливу на національну безпеку України. Дається визначення культури цивільно-військових відносин, розглядаються євроатлантичні стандарти в цієї галузі. Аналізується стан та основні шляхи формування культури цивільно-військових відносин в Україні.

1. Підвищення професіоналізму військовослужбовців, перш за все, офіцерських кадрів всіх силових структур. 2. Формування і розвиток політичної свідомості та політичної культури офіцерів. 3. Підвищення ефективності демократичного цивільного контролю над всіма складовими Воєнної організації держави, вдосконалення його механізмів стосовно структур МВС, СБУ, ДПС та розвідки. 4. Відпрацювання більш дієвих механізмів залучення інститутів громадянського суспільства до процесів управління і контролю у військовій сфері. 5. Підвищення культури довіри між всіма суб'єктами цивільно-військових відносин. 6. Відродження національної системи військово-патріотичного виховання громадян.

СТАН УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СУСПІЛЬСТВІ РИЗИКУ

к.філос.н. В.Г. Рибалка

Вісімнадцять років незалежності Української держави не вирішили питання функціонування української мови в адміністративно-ділових, наукових, освітніх і військових колах. За переписом 2001 року, дві третини населення України вважають українську мову рідною (що є підтримкою статусу української мови), але тільки половина з них на державному рівні спілкується українською мовою, а на приватному – ще менше. Держава повинна захищати українську мову; і в першу чергу освіта потребує впровадження українською мовою, особливо за кордоном, мають не тільки політики, але й спортсмени, актори, кінорежисери, представники засобів масової інформації, що суттєво підніме статус української мови в очах світової спільноти. Постає необхідність суворішого ставлення до використання української мови державними службовцями, науково-педагогічними працівниками, освітянами, аж до зняття їх з посад. У Харкові спостерігаємо відсутність українського мовного середовища не тільки в українських школах, а і в деяких вищих навчальних закладах, зокрема в Харківському гуманітарному університеті “Народній українській академії”. Склалася парадоксальна ситуація, коли 23 мільйони українців, що мешкають у Росії, не порушують питання щодо розвитку української мови як мови національної меншини, а російськомовні українці Сходу і Півдня України наполегливо вимагають для російської мови статусу другої державної. У сучасному суспільстві ризику актуальною постала проблема української мови як самоствердження людини, народженої в незалежній Україні, для якої ця мова є внутрішньою потребою.

РОЛЬ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗМІ У РЕФОРМУВАННІ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

к.філос.н. С.П. Сегеда

Становлення незалежної держави України, її Збройних Сил поставило особливі вимоги до багатьох сторін суспільного життя, в тому числі і до військових ЗМІ, які завжди були важливим чинником виховання особового складу при належному підході до їх змістового наповнення. Через специфічні умови проходження армійської служби саме військова преса серед джерел інформації відігравала і відіграє для військовослужбовців важливішу роль, ніж для людини цивільної. Нині, коли особистість поставлена перед необхідністю вибирати, дозувати, сортувати інформацію з її могутнього потоку, редакторський колектив має з великою відповідальністю підходити до підбору матеріалів, які пропонуються військовому

читачеві. Роль, яку відіграє сучасна військова преса у суспільно-політичному житті та розвитку Збройних Сил України теж зазнала змін. Функція інформування, яку у минулому успішно виконували військові видання, нині відійшла на другий план у порівнянні з аналітичною функцією, коли шляхом полеміки, зіставлення різних точок зору подається найбільш об'єктивна і повна оцінка події чи проблеми. Такий спосіб успішно застосовувався і в пресі перших українських військових формувань в часи державницьких змагань початку ХХ століття (1917-1920рр.). Тоді ж закладалися традиції використання могутньої зброї друкованого слова як для військово-патріотичного виховання особового складу, так і для формування позитивного образу військовика у цивільного населення. Опозиційно-руйнівна функція сучасної військової преси полягає у пропагуванні ідеї української державності і відхиленні теорій, що суперечать цій ідеї, гальмують процес розвитку незалежної держави, її армії. Преса в період соціальних та політичних зрушень, який ми переживаємо, повинна виконувати і низку інших функцій: консолідує (формування громадської думки про єдність української нації, народних традицій і культури), мобілізує (спрямування на виконання бойових завдань, дотримання дисципліни, поліпшення ділових та особистих стосунків), конструктивну (виховання особового складу з опорою на надбання минулих поколінь). В матеріалах «Народної Армії», «Війська України» часто зустрічаються матеріали про історичні особи та події. З цим завданням пересікається просвітницька функція сучасної преси, що реалізовується у низці матеріалів мистецького, історичного спрямування. Варто підкреслити важливість публікації матеріалів позитивного спрямування, так як читач шукає в читанні і релаксації, насолоди, відпочинку. Роль військової преси важко переоцінити і як акумулятора думок про державотворення, творення армії – культурної, європейської, з міцною дисципліною і національно свідомою.

СУЧАСНИЙ СТАН ВЗАЄМОДІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ЦЕРКВИ

к.іст.н. Юрченко М.С. Широколава М.В.

Ці взаємовідносини привертають увагу науковців, суспільство і знаходять вирішення у практичній площині. За даними Міноборони сьогодні з військовими частинами, установами та організаціями Збройних Сил України на місцях співробітничать 180 священослужителів, на території військових містечок діють 11 молитвених кімнат, 22 часовні і 5 храмів, в яких щоденно проходять богослужіння. Проблема взаємодії армії і релігійних об'єднань є дуже складною, особливо в багатоконфесіальних країнах, до яких належить і Україна. Накопичений досвід співпрацювання дозволяє далі поширювати роль духовенства у житті армії. На це спрямований підписаний 10 листопада 2008 р. УПЦ (Московський і Київський патріархати) УКГЦ, РКЦ, УАКЦ, Всеукраїнським союзом об'єднань ЄХБ та Духовного управління мусульман України з Міністерством оборони меморандум про співпрацю до пасторського окормлення військово-службовців. Документ припускає організацію інституту військового духовенства, а також планується формування суспільної ради для пасторської опіки військово-службовців, яка повинна бути консультативно – нарадовою структурою при військовому відомстві. На сучасному етапі необхідно обрати модель організації служби військових священників (у світі їх декілька), розробити документи регламентуючі їх діяльність, де чітко зафіксувати дві складові роботи з військово-

службовцями. Перша – просвітницька, тобто церква виконує свою місію шляхом духовної допомоги віруючим, які служать в армії. вона залежить від священика. Друга – духовно-моральна, тобто виховання солдат і офіцерів. Церква в цьому напрямку, формуванні здорового морального клімату в військових структурах може допомагати армії.

ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВИ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

к.філос.н. В.С. Чорний

У сучасній філософській та науковій літературі склалися різні підходи стосовно визначення змісту військової організації держави. Не заперечуючи загалом наукової цінності існуючих дефініцій, вважаємо, що вони не в повній мірі відображають зміст поняття “військова організація держави”. Разом з тим у більшості з них є окремі істотні моменти, які вартують уваги під кутом зору конструювання перспективного поняття “військова організація держави” у контексті реформування військової сфери українського суспільства, яке було б позбавлене внутрішньої суперечності і адекватно відображало б відповідне соціальне явище. Узагальнення та синтез існуючих в Україні правових та доктринальних визначень дозволяють зробити висновок, що військова організація держави – це особливий елемент державного механізму, структурно оформлений та ієрархічно упорядкований специфічний соціальний інститут суспільства, у якому домінуючим видом діяльності є військова служба, наділений владними повноваженнями і відповідними матеріально-технічними засобами (озброєнням та військовою технікою) для виконання завдань і функцій держави в галузі військової безпеки.

ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІ І ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ЇХ РЕОРГАНІЗАЦІЯ НА КОНТРАКТНУ ОСНОВУ

Г.О. Гозуватенко

Актуальність задачі головних тенденцій і закономірностей розвитку сучасних Збройних Сил України та їх реорганізація на контрактній основі значно зростає. Проаналізовано процес становлення та тенденція розвитку Збройних Сил України, розкрито зміст і характер завдань стосовно удосконалення розвитку сучасних Збройних Сил України, що вирішувалися в сфері військового будівництва протягом державного будівництва незалежної України. На мету і процес військового будівництва тією чи іншою мірою впливає значна кількість факторів. Але найбільшу значущість, на погляд автора, мають устрій держави, її геополітичне положення, національні інтереси та доктринальні засади їх досягнення або відстоювання, також важливим чинником є зовнішні фактори, до яких насамперед належать тенденції розвитку воєнно-політичної обстановки та можливі рівні воєнної загрози. Аналізуючи деякі з наведених факторів, можна зробити висновки, що будівництво, реформування та розвиток Збройних Сил України мають чітко виражені особливості, зумовлені позаблоковим статусом держави та її надзвичайно важливим геополітичним становищем. Це впливає на завдання, структуру і чисельність Збройних Сил України, види, форми та способи їх застосування, спрямованість підготовки військ (сил), виховання особового складу.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ СКЛАДОВИМИ ВОЄННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ВІДНОСИН ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Г.В. Сфімов, С.О. Черв'яков

Одним із головних принципів ефективних цивільно-військових стосунків, властивих західним демократіям, є спільна відповідальність за стан національної оборони і ефективне використання складових держави, що її забезпечують. Західні військові теоретики прийшли до висновку, що в сучасних умовах воєнні дії можуть вестися тільки “об’єднано”. Для цього необхідно створення міжвидових або об’єднаних формувань, в яких здійснюється тісна взаємодія різних структурних компонентів на всіх рівнях державного керівництва. Такий підхід зумовив перебудову органів управлінні стосовно локалізації можливих криз та створення в кожному із регіональних об’єднаних командувань збройних сил США постійних штабів об’єднаних оперативних формувань для забезпечення втілення в життя міжвидових можливостей для реагування на конфлікти по всьому світі. Визначена оптимальна чисельність штабу об’єднаних оперативних формувань – це 50-70 військових і цивільних спеціалістів в областях, які необхідні для нормального функціонування штабу. Таким чином було офіційно визнано, що формування постійних штабів об’єднаних оперативних формувань за рахунок військових і цивільних спеціалістів в кожному із регіональних об’єднаних командувань збройних сил США є наступним важливим кроком у напрямку подальшого якісного удосконалення воєнних складових держав альянсу.

ЗБРОЙНІ СИЛИ В СИСТЕМІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯН

В.А. Кротюк

Патріотичне виховання відноситься до найважливіших функцій держави й становить собою цілісну систему діяльності, спрямовану на створення умов для відродження у суспільстві патріотизму, формування у громадян високих моральних якостей. Патріотизм – водночас і важливий соціально-моральний принцип, і складне морально-психологічне почуття. Як соціально-моральний принцип патріотизм заключає у собі ідею об’єднання, згуртування громадян заради розвитку і процвітання Вітчизни, збереження конкретно-історичного соціального, політичного і культурного середовища. Як морально-психологічне почуття, патріотизм виражається в любові до Батьківщини, в гордості за її успіхи, вірності їй у часи важких випробувань, у готовності до збройного захисту рідної землі. Патріотичне виховання – це систематична й взаємоузгоджена діяльність органів державної влади, військового управління, закладів освіти, науки і культури, політичних партій і суспільних організацій, направлена на формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй Вітчизні, готовності до виконання конституційного обов’язку захищати інтереси Української держави. Аналіз стану патріотичного виховання дозволяє виділити основні завдання, вирішення яких може сприяти підвищенню соціальної активності молоді, підняттю рівня її патріотизму, розумінню громадянського і військового обов’язку перед Вітчизною. Одне з таких завдань полягає у формуванні й розвитку особистості, яка наділена важливими якостями громадянина-патріота й здатна брати активну участь у процесі

прогресивного розвитку країни, у зміцненні й удосконаленні основ суспільства і держави. Не менш важливим напрямком є здійснення на державному і військово-професійному рівні цілеспрямованої підготовки надійних захисників Вітчизни для успішної реалізації їх функцій в основних сферах соціально значимої діяльності, пов'язаної із забезпеченням безпеки і могутності держави.

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЧНОЇ ПРОТИРАКЕТНОЇ ОБОРОНИ США І СРСР У ПЕРІОД 1980 – 1990 р.р.

О.І. Попович

Темпи зростання та удосконалення ракетно-ядерного арсеналу США і СРСР свідчили: розвиток і впровадження систем оборони від ракетно-ядерної зброї вели до зростання і удосконалення наступальних озброєнь, що ще більше підхльстувало гонку озброєнь. У 80-х роках минулого століття США зробили спробу односторонньо розпочати виконання програми “Стратегічної оборонної ініціативи”. Її метою було створення у найкоротші терміни ефективної протиракетної системи і, передусім, в якісно новому неосвоєному середовищі – у космосі. Це змусило СРСР в рамках “асиметричної відповіді” розпочати модернізацію МБР. З моменту розпаду СРСР стосунки між Росією і США зазнали серйозної трансформації у результаті змін міжнародної ситуації та виникнення загальних загроз, у боротьбі з якими вони знаходили загальне взаєморозуміння. Але такий розвиток відносин між обома державами буде можливий лише до того часу, поки Росія буде переконана у відсутності загроз з боку свого партнера щодо власних інтересів та свого оборонного потенціалу.

СВІТОГЛЯД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

І.М. Ребрій

Процеси будівництва, реформування та розвитку Збройних Сил України, спрямовані на створення сучасної армії, здатної захистити суверенітет, незалежність і територіальну цілісність України, наочно довели залежність ефективності вирішення цих завдань від рівня сформованості соціальної відповідальності військовослужбовців. Передумовою успішного вирішення завдань формування соціальної відповідальності військовослужбовців постає формування світогляду як системи узагальнених поглядів і уявлень, переконань, ідеалів і цінностей, які визначають загальне бачення і розуміння світу, місця в ньому людини і обумовлюють її ставлення до світу, дії та поведінку особистості. Саме завдяки світогляду в процесі формування соціальної відповідальності відбувається трансформація рівня її сформованості – від соціальної відповідальності як норми до соціальної відповідальності як потреби.

ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗА ВОРОГА В ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ

к.філос.н Г.І. Фінін

Розуміння політичного виникає саме навколо опозиції “ми” і “вони”, “свої” і “чужі”. Саме на такому розумінні побудував свою концепцію політичного Карл Шмітт. Він стверджує, що “специфічно політичне розрізнення, до якого можна звести політичні дії і мотиви, - це розрізнення друга і ворога”. “Сенс розрізнення друга і ворога полягає в тому, щоб позначити вищий ступінь інтенсивності з'єднання або

розділення, асоціації або дисоціації; це розрізнення може існувати теоретично і практично, незалежно від того, чи використовуються одночасно все ці моральні, естетичні, економічні або інші розрізнення. Як відзначають сучасні дослідники феномена політичного, суперництво між представниками або виразниками різних груп будується на механізмі взаєморефлексії. Це припускає передбачення очікуваних дій суперників, внаслідок чого конкретне рішення може далеко відходити від мети, оскільки розраховується з урахуванням його дії на поведінку суперників.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

О.М. Куценко

Розвинене громадянське суспільство та правова держава складають основу сучасної демократії. Важливою передумовою демократії є високий рівень політичної та правової культури суспільства, як і його культури взагалі. Зокрема, сучасна демократія передбачає інтелектуальну, моральну та психологічну компетентність громадян у прийнятті політичних та правових рішень. Важливим засобом формування такої компетентності народу є його реальна систематична участь у прийнятті конкретних рішень політичного й правового характеру. Це також означає, що демократична держава несе відповідальність за те, щоб усі її громадяни мали змогу отримати освіту, яка б дозволяла їм брати участь у суспільно-політичному житті. Таким чином, демократія набуває реального характеру лише тоді, коли вона ґрунтується на відповідних їй формах свідомості та культури суспільства, а її життєздатність безпосередньо залежить від психологічної готовності громадян відстоювати її принципи перед лицем тих, хто посягає на неї. Влада держави реально простягається настільки далеко, наскільки громадяни усвідомлюють себе залежними від неї. Тому усвідомлення громадянами їх особистої чи суспільної свободи обумовлює відповідне обмеження державної влади.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СТАНУ СУСПІЛЬСТВА

к. філос. н. І.В. Дятлова

Формування особистості є складним і суперечливим процесом, що детермінований системою природних, соціокультурних, індивідуально-особистісних та етнонаціональних факторів. Важливе місце у системі детермінант формування особистості сучасного соціуму посідають безпосередні умови життєдіяльності індивіда, які визначаються досягнутим рівнем та станом суспільства. При оцінці досягнутого розвитку суспільства використовуються поняття “стабільний” і “кризовий” стани суспільства. Перший означає стійкий і соціальний порядок. Другий характеризується порушенням соціальної стабільності, падінням життєвого, морального й загальнокультурного рівня суспільства і проявляється в масовому незадоволенні людей своїм становищем. Оцінюючи сучасний стан українського суспільства, слід зазначити, що воно переживає загальну кризу, яка охоплює всі його сфери: економічну (проявляється у спаді виробництва, постійному зростанні цін, тотальному дефіциті товарів й послуг, значному зниженні життєвого рівня населення), політичну (спостерігається втрата контролю за політичними подіями в країні з боку державних структур, невиконання законів і постанов вищих органів державної влади, недовіри до них з боку більшості населення, тобто формування аномії), соціальну (відбулася дезінтеграція соціальних груп та інститутів, різке розшарування населення за рівнем доходів), духовну (спостерігається

значне зниження духовного рівня суспільства, деформація багатьох моральних цінностей, взаємне відчуження між багатьма людьми).

МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ Й ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

О.О. Савченко

Реалізація синергетичного підходу в діяльності викладача ВНЗ проявляється у відновленні змісту, методів і форм навчання з урахуванням таких факторів, як відкритість, самоорганізація, саморозвиток, креативність та нелінійність мислення, управління й самоуправління та ін. Отже, синергетика може виступати як інноваційна методологія викладання у вищій школі. В методології викладання принципи синергетики можуть бути інтерпретовані й реалізовані як: нелінійний стиль мислення; неоднозначність теоретичних побудов, концептуальний і методологічний плюралізм, поєднання абстрактно-логічного й образно-інтуїтивного, раціонального й ірраціонального; ствердження хаосу як необхідного творчого моменту реальності, що формується та самоорганізується (порядок і безладдя представляються невіддільними друг від друга); паралельне осмислення еволюції й самоорганізації людини – коли пізнання зовнішньої реальності у своєму розвитку буде усе більше єднатися з пізнанням реальності внутрішньої.

ДУХОВНА БЕЗПЕКА СОЦІУМУ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

к.філос.н. П.В. Квіткін

Становлення інформаційного суспільства докорінним чином змінює умови буття соціуму, функціонування та розвитку усіх сфер суспільної життєдіяльності. Особливого впливу в умовах інформаційного суспільства зазнає національна безпека суспільства, насамперед безпека суспільства у духовній сфері. Духовна безпека суспільства – це такий стан процесів духовної життєдіяльності суспільства, який забезпечує стабільне функціонування і розвиток суспільства, створює духовні передумови для забезпечення суверенітету і незалежності держави, безпеки суспільства на особистісному, державному та суспільному рівнях від зовнішніх і внутрішніх загроз. До складових духовної безпеки суспільства належать: безпека у науковій сфері, безпека у сфері ідеологічного та суспільно-психологічного життя, безпека у сфері художньо-естетичного життя, безпека у сфері релігійного життя, безпека у сфері освіти та виховання. Об'єкти духовної безпеки суспільства – духовно-теоретична і духовно-практична діяльність, система духовних цінностей суспільства. Стрижень національної безпеки суспільства у духовній сфері складає соціокультурна ідентичність. Саме вона забезпечує єдність і стабільність системи духовних цінностей і ціннісних орієнтацій суспільства; єдність суспільної свідомості стосовно розуміння шляхів і перспектив суспільного розвитку; адекватність відображення у суспільній свідомості сучасних процесів життєдіяльності суспільства та його історичного минулого.

ФАКТОРИ СОЦІАЛЬНОГО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

к.філос.н. О.Г. Кривоконь

Соціальне формування особистості постає складним і суперечливим процесом набуття й трансформації індивідуальних соціокультурних і соціально-типологічних

якостей соціуму, соціально-професійних груп і відповідної ментальності для реалізації індивідуальних і суспільних життєвих стратегій на основі акцентуації розгортання окремих компонентів природи і психіки людини цілеспрямованим та опосередкованим впливом соціально-інформаційного простору на свідомість, стиль життя та діяльності, ціннісні орієнтації та громадську позицію індивіда. Процес соціального формування особистості є складною динамічною системою, яка зумовлена впливами різноманітних факторів, що детермінують її стан, динаміку та тенденції, визначають зміст, особливості функціонування та розвитку на певних етапах існування суспільства та життєдіяльності соціуму. Природні фактори – це природне середовище, в якому перебуває індивід і відбувається розгортання його біологічної, соціальної та духовної природи (космічні, біосферні та географічні фактори). Соціокультурні фактори (економічні, соціальні, політичні та духовні) залежно від рівня організації соціуму та фактичного впливу диференційовані за мега-, макро- і мікрорівнями. Індивідуально-особистісні фактори соціального формування особистості мають прояв через біогенетичні, фізіологічні та психологічні особливості особистості (специфіка психічних процесів, властивостей і станів), особливості її психічної діяльності на рівні умовного рефлексу та життєдіяльності як процесу адаптації; через специфіку функціонування колективного та індивідуального неусвідомленого, формування певних стереотипів та архетипів, життєвий та історичний досвід індивіда.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ

к.філос.н. В.М. Мартинюк

Ціннісні орієнтації військовослужбовців – це різнорівневе за ступенем усвідомлення й багатогранне за формою, сформоване в залежності від розуміння сутності цінностей, відносно стає й вибіркове ставлення до системи суспільних цінностей, яке визначає характер відносин військовослужбовця з навколишнім світом, зміст, спрямованість і спосіб його життєдіяльності, виконання військового обов'язку й завдань функціонального призначення. Ціннісні орієнтації військовослужбовців мають динамічний характер і відображають особливості сучасного буття українського суспільства, зміст і спрямованість процесів його соціальної трансформації, особливості реформування та розвитку Збройних Сил України. До напрямків діяльності щодо оптимізації процесу формування ціннісних орієнтацій військовослужбовців належать: забезпечення стабільності й прогнозованості нормативно-правової бази з воєнних та військових питань, її відповідності вимогам Конституції та законам України; удосконалення концептуальних засад і підходів до військового будівництва, реформування та розвитку Збройних Сил України; демократизація всіх сфер життєдіяльності Збройних Сил України; створення оптимальної моделі системи цивільно-військових відносин; удосконалення нормативно-правової бази з питань проходження військової служби, соціального та правового захисту військовослужбовців; гуманізація та гуманітаризація системи військової освіти; зміцнення військової дисципліни, порядку та організованості у Збройних Силах України.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

к.юр.н. С.Ю. Поляков

Військова освіта повинна забезпечити високий рівень підготовки військових спеціалістів, які мають не лише високий рівень військово-професійної підготовки,

але й здатних виступати лідерами військових колективів, спроможних реалізувати державну політику в гуманітарній сфері у Збройних Силах, забезпечити пріоритетність людини, становлення її фізичного та морального здоров'я, відтворення й трансляцію культури і духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків. В реалізації принципу гуманізації в функціонуванні системи військової освіти існує декілька проблем, як загальних для системи вищої освіти в Україні, так і специфічних, зумовлених особливостями життєдіяльності військових навчальних закладів. Загальні проблеми в реалізації принципу гуманізації освіти зумовлені особливостями сучасного соціально-економічного розвитку країни; існуючими концептуальними підходами до змісту, методики та методології вищої освіти; сучасним станом розвитку інформаційних технологій у країні. До специфічних проблем реалізації принципу гуманізації вищої військової освіти належать: незавершеність процесу створення системи вищої військової освіти; жорстке регулювання співвідношення чисельності науково-педагогічних працівників з кількістю тих, хто навчається, без належного урахування кількості спеціальностей та спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка фахівців, і чисельності замовлення на їх підготовку; залучення слухачів і курсантів для вирішення завдань забезпечення життєдіяльності військових навчальних закладів; суворе регламентація усіх сфер життєдіяльності слухачів і курсантів та ін.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПРОТИРІЧЧЯ ФОРМУВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ БУТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

І.М. Ребрій

Важливою передумовою вирішення завдань формування соціальної відповідальності військовослужбовців постає з'ясування сутності та змісту протиріччя формування соціальної відповідальності військовослужбовців у сучасних умовах буття українського суспільства. Протиріччя формування соціальної відповідальності військовослужбовців – це зумовлені природними та соціокультурними факторами буття соціуму, етноментальними, індивідуально-особистісними та соціально-типологічними особистостями військовослужбовців як соціально-професійної групи суспільства співвідношення потреб суспільства у забезпеченні гомеостазису та безпеки у воєнній сфері і ставлення військовослужбовців до виконання військового і громадянського обов'язку, ступеня його сприйняття військовослужбовцями та іманентно притаманних формуванню соціальної відповідальності протилежних тенденцій, які визначають її зміст, динаміку та спрямованість еволюції. У системі протиріччя формування соціальної відповідальності військовослужбовців виділяються: за джерелами походження (об'єктивні та суб'єктивні, внутрішні та зовнішні, необхідні та випадкові); за місцем та роллю у формуванні соціальної відповідальності (суттєві та несуттєві, основні та неосновні, головні та другорядні); за ступенем загальності (протиріччя формування соціальної відповідальності військовослужбовців як членів світового співтовариства, протиріччя формування соціальної відповідальності військовослужбовців як громадянина, протиріччя формування соціальної відповідальності військовослужбовців як представників специфічної соціально-професійної групи, протиріччя формування соціальної відповідальності окремих груп та категорій військовослужбовців, протиріччя формування соціальної відповідальності окремих військовослужбовців).